

2. Population in regions and cities by age and gender at the beginning of the year by Age, Sex, Time period and Territorial unit. Official statistics of Latvia. Available from: https://data.stat.gov.lv/pxweb/en/OSP_PUB/START_POP_IR_IRD/IRD040/.

3. Sustainable Development Strategy of Riga until 2030. Available from: <https://www.rdpad.lv/>.

4. Butt, R. S. Structural Holes. Cambridge, MA: Harvard University Press; 1992.

5. Ricci, Natalie. The Psychological Impact of Architectural Design; 2018. CMC Senior Theses. 1767.

УДК 528.4:378

НАВЧАЛЬНО-ПОЛЬОВА ПРАКТИКА З КАРТОГРАФІЇ ЯК ПРІОРИТЕТНА СКЛАДОВА ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГЕОГРАФІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Слюта А.М., к.пед.н, доцент, доцент кафедри географії, sliuta.alina@ukr.net

**Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка,
м.Чернігів, Україна**

Навчально-польова (картографічна) практика є обов'язковою складовою процесу підготовки спеціалістів географічних спеціальностей у закладах вищої освіти. Методи організації практики завжди були орієнтовані на візуальну чіткість та наочність. Майбутні фахівці-географи повинні вміти з максимальною ефективністю використовувати різноманітні джерела даних, а з практичного боку використовувати всі види картографічних творів. Одним із базових і найважливіших фахових умінь географів також є здатність орієнтуватися у просторі. Просторове мислення в географічній освіті є однією з головних цінностей поряд з лінгвістичним і математичним мисленням. Географічні інформаційні системи (ГІС) є чудовим інструментом для набуття необхідних навичок просторового мислення. ГІС може слугувати унікальним освітнім інструментом, за допомогою якого обробка, аналіз і представлення просторових даних може підтримувати викладання географічних предметів [1].

Результат картографічної підготовки майбутніх фахівців є «картографічна компетентність». Як зазначає Є. А. Санкова картографічна компетентність студента є «здатність використовувати набуті знання, вміння та навички в галузі картографії і топографії для успішної професійної діяльності» [2, с. 334]. Формуванню теоретичних і практичних основ картографічної грамотності традиційно приділяється достатньо уваги на географічних факультетах. У сучасних реаліях картографічна компетентність нерозривно пов'язана з

практичною геоінформаційною складовою, під якою розуміють здатність фахівця вирішувати практичні завдання географічної спрямованості, що вимагають ухвалення ефективних рішень та їх реалізації з використанням сформованого досвіду роботи з ГІС-технологіями [3].

Основною метою закріплення на практиці теоретичної підготовки майбутніх фахівців географічного профілю є знайомство з практичною діяльністю у польових умовах, ознайомлення з існуючими топографо-геодезичними приладами та отримання практичних навичок роботи з ними в ході проведення окремих видів наземної топографічної зйомки місцевості. Як форма освітнього процесу картографічна практика сприяє оволодінню студентами основ безпосереднього застосування теоретичних знань у роботі за фахом, а також спрямована на проведення наукових фізико-географічних досліджень місцевості.

Основними завданнями польової (картографічної) практики є:

- актуалізація та закріплення теоретичних знань із картографії з основами топографії;
- розвиток практичних навичок роботи з топографо-геодезичними приладами;
- навчитись проводити у польових умовах лінійні та кутові вимірювання;
- визначати відносні висоти точок;
- відтворити окремі фрагменти довкілля в ході проведення камеральних робіт на основі
- польових щоденників;
- відпрацювання практичних вмінь опрацювання зібраного матеріалу.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні знати вміти: розпізнавати картографічні проекції за виглядом картографічної сітки; збирати та опрацьовувати матеріали для складання топографічних карт; вимірювати віддалі на місцевості та топокартах; використовувати інформаційні можливості топографічної карти; вираховувати кути зближення меридіанів та магнітного схилення; визначати координати точок; вимірювати азимути і дирекційні кути; визначати висоти точок та крутизну схилу; будувати профіль; працювати з геодезичними приладами та геоінформаційними системами.

На початковому етапі навчально-польової (картографічної) практики майбутні фахівці-географи ознайомлюються з програмою практики, наявними літературними і картографічними джерелами обраного району досліджень, знайомляться з місцевістю, де будуть проводити польові роботи. Визначають на картах чи планах основні орієнтири для обраної місцевості, ідентифікують окремі об'єкти (будівлі, споруди, водонапірні башти, елементи опорної геодезичної сітки тощо), попередній відбір місць для розташування бригад (організації привалів) при роботі в полі. Розподіляють між бригадами прилади, реманент, засоби польового екіпірування (рюкзаки, штормівки, спальні мішки тощо).

В процесі самої практики обов'язковою складовою є проведення планової кутомірної та кутонарисної зйомки. Ці види зйомок передбачають визначення на місцевості кутів (магнітні азимути або прямі кути) і відстаней до заданих об'єктів (точок). В залежності і па положення от кількома різними способами-полярним, засічок, обходу, створів, ординат. Задля раціонального використання виділеного часу та найоптимальнішого використання приладів і мірних засобів необхідно розподілити виконання робіт таким чином: одна з бригад проводить кутомірну зйомку, натомість, інша – кутонарисну. В подальшому бригади обмінюються приладами і мірними засобами та повторюють належні види робіт для кожної зйомки, змінюючи при цьому об'єкти і напрями на місцевості. В складі кутомірної зйомки варто провести також й окомірну зйомку. Усі дані чітко фіксуються у польових щоденниках і на папері, що закріплений на планшеті. При поверненні на базу польові спостереження та виміри опрацьовуються і за отриманими даними викреслюються бригадні плани місцевості для кожного виду зйомок. Оформлення спостережень у польових щоденниках студентів.

Проведення висотних зйомок є безперечною компонентою практики, що передбачає визначення перевищень між об'єктами (точками) на місцевості з подальшим встановленням їхніх абсолютних висот відносно точки з відомою (заданою висотою та побудову за висотними відмітками гіпсографічного профілю з навколишньою географічною ситуацією. Геометричне нівелювання може проводитись з використанням нівеліра, мірних засобів і двох нівелірних рейок. Отримані в процесі роботи покази (дані) фіксуються у журналах геометричного нівелювання, а географічна характеристика місцевості записується у польових щоденниках. Польові виміри та спостереження опрацьовуються в камеральних умовах і за отриманими матеріалами викреслюються бригадні плани місцевості для кожного виду зйомок. Оформлення польових спостережень в особистих щоденниках студентів.

Тригонометричне нівелювання проводиться на базі таких приладів як екліметр, теодоліт і кіпрегель. Суть цього виду зйомок полягає у визначенні на місцевості відстаней між заданими об'єктами та кута нахилу візирного променя від вертикального круга робочого приладу на місці стояння до точки візування на рейці. В камеральних умовах проводяться остаточні розрахунки і за отриманими даними викреслюються бригадні плани довкілля.

Висотні зйомки (фізичне нівелювання). Проведення фізичного нівелювання базується на установлених закономірностях атмосферного тиску змінюватися від місця до місця в залежності від висоти точки стояння над рівнем моря. А це означає, що з підняттям угору тиск падає, і, навпаки, з опусканням униз – зростає. Оскільки даний вид висотних зйомок проводиться з використанням барометра, тому встановлення перевищень між заданими об'єктами на місцевості називають також барометричним нівелюванням. Організація і проведення усього комплексу робіт з фізичного нівелювання найдоцільніша за умов сильно пересіченої

місцевості та в горах, коли різниця висот між двома і більше точками відображається чітко.

Заключним етапом навчально-польової (картографічної) практики є захист самої практики студентами.

Таким чином, навчально-польової (картографічної) практики є основною компонентою при підготовці майбутніх фахівців географічного профілю, що можливе в першу чергу через інформатизацію картографічних творів, та реалізується у формі використання сучасних ГІС, що дозволяє, з одного боку, наповнити наявні практичну складову новими якісними і кількісними даними, підвищити результативність засвоєння географічних знань, а з іншого – організувати освітній процес з використанням картографічних методів, засобів та сучасних інформаційних технологій.

Список використаних джерел

1. Бережний В.А., Костріков С.В., Сегіда К.Ю. ГІС: перспективи університетського навчального процесу в інформатизації географічної освіти // Проблеми сучасної освіти : збірник науково-метод. праць. Вип. 4. Харків, 2013. С. 45-54.

2. Санкова Е. А. Формирование картографической грамотности студентов факультета естественных наук средствами адаптивной технологии обучения // Ученые записки Орлов. гос. ун-та : научный журн. Серия : Гуманитарные и социальные науки. Орел, 2010. № 1 (35). С. 332-338.

3. Zwartjes L. The need for a learning line for spatial thinking using GIS in education // Innovative learning geography in Europe: new challenges for the 21st century. Newcastle upon Tyne, UK, 2014. P. 39-63.

УДК: 338.48:332.14:349

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СФЕРІ РЕКРЕАЦІЇ ТА ТУРИЗМУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Смоленська Л.І., старший викладач кафедри геодезії, землеустрою та земельного кадастру, 3761077@gmail.com

Мазурак І.І., ЗВО СВО «Бакалавр» спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»,
igorigor7768@gmail.com

Одеський державний аграрний університет, м.Одеса, Україна

Проаналізовано нормативно-правову базу в сфері рекреації та туризму об'єднаних територіальних громад. Встановлено, що правове забезпечення – це